

Beelden van God

Algemene omschrijving

Jodendom, christendom en islam zijn drie zeer verwante religies. Ze stammen niet alleen uit dezelfde regio, maar vertellen ook veel vrijwel identieke verhalen, kennen dezelfde profeten, hebben een deels vergelijkbaar heilig boek en kennen alle drie één God. Maar wie is die God? Wat zijn de kenmerken van God, Adonai of Allah? Zijn God, Adonai en Allah dezelfde god? Wat zijn de overeenkomsten, en wat de verschillen, in de wijze(n) waarop joden, moslims en christenen denken en spreken over God. Welke beelden van God leven er in deze drie religies?

Beelden van God is een werkvorm waarbij leerlingen in twee- of drietallen een onderzoek doen naar de namen en beelden van God, Adonai of Allah. Het is de bedoeling dat ze daarover een verhandeling (*essay*) schrijven. Daarvoor biedt deze werkvorm een richtsnoer.

Doelgroep

Deze werkvorm is bedoeld voor de tweede klas van het voortgezet onderwijs.

Doelen

De werkvorm *Beelden van God* heeft de volgende leerdoelen:

– De leerlingen kennen verschillende manieren van

denken en spreken over God, Adonai en Allah in de drie religies.

- De leerlingen kunnen deze manieren van denken en spreken met elkaar vergelijken en zien overeenkomsten en verschillen.
- De leerlingen kunnen dit in een verhandeling onder woorden brengen.
- De leerlingen hebben inzicht in, en begrip voor de (aanhangers van) de drie monotheïstische godsdiensten uit het Midden-Oosten.

Benodigheden

- voldoende exemplaren van *God Adonai Allah*;
- Bijbels en Korans;
- andere naslagwerken en boeken, zoals: *Abraham en Ibrahim* van Francien van Overbeeke-Rippen.

Vooraf

Zorg ervoor dat je duidelijk hebt wat je precies verlangt van de leerlingen. Hoe worden de twee- of drietallen samengesteld? Wat moeten de tweetallen inleveren (plan van aanpak, tussenversie en/of eindversie)? Welke eisen stel je aan het werkstuk (Wat moet er in ieder in staan? In hoeveel woorden?) Hoe ga je het beoordelen? Hoe beoordeel je de inzet van de afzonderlijke groepsleden? Hoe mogen de leerlingen omgaan met bronnen als internet?

Vorbereiding

Zorg ervoor dat alles wat je van de leerlingen verlangt, op papier staat, zodat de leerlingen een duidelijke richtlijn hebben.

Stel twee- of drietallen samen of laat de klas twee- of drietallen vormen.

Activiteiten

Vertel de leerlingen, aan de hand van je richtlijn, wat je van hen verwacht. Ze gaan een onderzoek doen naar een moeilijk onderwerp en schrijven daar dan een verhandeling over. Die verhandeling schrijven ze als het ware om hun medeleerlingen te vertellen wat ze onderzocht en gevonden hebben.

Hieronder volgt een mogelijke aanpak voor het onderzoek van de leerlingen:

- Je verhandeling moet bestaan uit een inleiding, een hoofdtekst en een conclusie. In de inleiding geef je kort aan wat het onderwerp van de verhandeling is, waarom je dit wilt onderzoeken en heel kort waar het achtereenvolgens in de hoofdstukken over gaat. De hoofdtekst is opgebouwd uit hoofdstukken, eventueel onderverdeeld in paragrafen. Het is gewoon de verhandeling af te sluiten met een of meer conclusies. De conclusie is het antwoord op wat je eerder hebt aangegeven te willen onderzoeken.
- De eerste vraag waarop je een antwoord zou kunnen geven, is: Waarom maken joden en moslims geen afbeeldingen van God? Moslims maken overigens ook geen afbeeldingen van Mohammed of van andere mensen. Maar christenen maken wel afbeeldingen van God. Waarom doen zij dat wel? Gelden voor christenen niet alle tien geboden, waarin staat dat zij geen 'gesneden beeld van God' mogen maken?

- Verzamel een aantal (christelijke) afbeeldingen van God en neem die op in je verhandeling. Geef aan waar de afbeelding gemaakt is, door wie, wat er precies wordt afgebeeld enzovoort. Vermeld ook waar je de afbeeldingen vandaan hebt.

- Onder meer bij joden en moslims is een naam veelzeggend. Je naam vertelt wie, wat en hoe je bent, en wat en hoe je doet (zoals dat bij ons in stripverhalen wel gebeurt). Dat wil zeggen dat de namen en aanduidingen voor Adonai in de Bijbel en de namen en aanduidingen voor Allah in de Koran iets zeggen over de manier waarop joden en moslims hun God 'zien'. Zo kun je toch 'beelden' van Adonai bij de joden, van God bij de christenen en van Allah bij de moslims opsporen.

Zoek eerst wat je over dit onderwerp kunt vinden in *God Adonai Allah*. Probeer daarna bijvoorbeeld eens een encyclopedie.

- In de Tenach en de Bijbel staat dat niemand Adonai/God ooit heeft gezien. Alleen Mozes heeft God slechts éénmaal 'van achteren' gezien, nadat Hij eerst aan Mozes, die in een rotsspelonk stond, voorbij was gegaan. Maar terwijl Hij aan Mozes voorbijging, zorgde Hij ervoor dat Mozes Hem op dat moment nog niet kon zien. Pas toen Hij voorbij was, zag Mozes Hem, van achteren. Terwijl Hij aan Mozes voorbijgaat, roept Hij tegen Mozes de namen uit waarmee Hij moet worden aangeduid. En Hij maakt op deze manier zelf duidelijk wat zijn naam 'Ik ben (er) voor jullie' concreet betekent. Wat zou dit verhaal eigenlijk vertellen over Adonai/God?

- Lees dit verhaal in het boek Exodus, hoofdstuk 33, vers 18, tot en met hoofdstuk 34, vers 7. Met welke namen duidt Adonai/God zichzelf aan in de verzen 5 tot en met 7 van hoofdstuk 34? Leg uit wat al die namen en aanduidingen betekenen, en wat er met die omschrijvingen bedoeld wordt.
- Zoek op internet of in de encyclopedie nog andere namen van, of aanduidingen voor de God van de joden en namen van, of aanduidingen voor de God van de joden die gebruikt worden om de ‘echte’ naam te vermijden. Ook die zeggen wel iets over de manier waarop de joden tegen ‘Hem’ aankijken. Leg dat uit.
- Zoek op internet ‘de 99 namen van Allah’. Vergelijk die namen met de namen van Adonai/God die je bijvoorbeeld in Exodus gevonden hebt. Als daarbij ook namen zijn die uitleg nodig hebben, leg dan uit wat ze betekenen. Is er misschien ook een honderdste naam voor Allah?
- Kun je op internet misschien nog ‘eigen’ namen van de God van de christenen vinden? Of gebruiken de christenen (al) de namen die de joden voor God hebben? Als dat niet het geval is, welke namen nemen ze dan wel over? Ook dat zegt wel iets over de manier waarop christenen tegen God aankijken. Ga daarop in.
- Christenen hebben het over de drie-ene God (de Triniteit of Drie-eenheid). Zoek op wat daarmee bedoeld wordt. Wie vormen de Drie-eenheid? Is er dan wel sprake van één God? En hoe kijken bijvoorbeeld moslims daartegen aan?
- Vergelijk de namen voor God bij joden, christenen en moslims met elkaar. Geef de overeenkomsten aan.

Wat zijn veelzeggende verschillen? Leg uit dat dit volgens jou veelzeggende verschillen zijn.

- Conclusie – Kun je nu zeggen dat Adonai van de joden, God van de christenen en Allah van de moslims dezelfde God is? Of wordt er door die gelovigen zo verschillend tegen Hem aangekeken dat je eigenlijk moet zeggen dat het telkens een andere God is? Of is er één van wie je moet zeggen dat het eigenlijk een andere God is. Licht je mening kort toe met argumenten.

Afronding of leermoment

De werkvorm *Beelden van God* heeft veel reflectie- of leermomenten.

- Inhoudelijk komt dat samen in de conclusie: daar kunnen de leerlingen helder maken wat ze van het onderwerp hebben geleerd.
- Een tweede reflectiemogelijkheid zou kunnen bestaan uit een beschrijving van het werkproces door de leerlingen. In een (kort) logboek noteert de leerling wat hij gedaan heeft, waar hij informatie vandaan heeft gehaald, wat hij daarbij dacht en wat hij van het uiteindelijke resultaat vindt. De docent zou dit met de leerling kunnen bespreken.
- Ten slotte zou het interessant zijn te horen welke beelden de leerling zelf heeft van God, Adonai of Allah. Dit kan in een persoonlijk gesprek met de docent, maar wellicht ook in een kringgesprek in de klas.